

DORPSORGaan

spaarndam

DORPS-ORGAAN SPAARNDAM

inhoud:	pag.
het "kruiswerk"	2
collecte rode kruis	3
familieberichten	4
informatie gevraagd, informatie verstrekt	5
gemeenteraadsverkiezingen 1970 in de twee Spaamdammen	6
wist U	7
de geschiedenis van Spaarndam	8
het Haarlems Dagblad over de hearing van het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmerliede en Spaarnwoude, gehouden op 21 mei j.l. in de zaal van het Sportparkcomplex nabij de Ringweg	10
wist U ook	11

redactieleden:

e. huttinga	ijdiijk 27
j. a. knijnenburg	ijdiijk 26
p. a. roelofsen	dr. w. nijestraat 9
d. a. verdurmen	visserseinde 71

blad van de dorpsraad-spaarndam

4e jaargang, nrs. 7/8

redactie-adres: Dr. W. Nijestraat 9, Spaarndam (oost)

HET "KRUIS" - WERK

met z'n allen in een orkest in groen, wit-geel en oranje-groen:

"Opus Spaarndam"

Nu het algemeen bekend is, dat de twee kruisverenigingen besloten hebben om gezamenlijk een wijkgebouw te bouwen, lijkt het me een goed idee om U iets te vertellen over het ontstaan van de kruisverenigingen.

Aan het eind der vorige eeuw was het slecht gesteld met de verzorging der zieken, zowel in de ziekenhuizen als daarbuiten. In die tijd heersten er tal van besmettelijke ziekten in ons land. En in Noord-Holland vierde de malaria hoogtij. Er was geen goede riolering, mesthopen langs de weg zag men bij de vleet en de varkens liepen door de dorpen. Mensen huisden vaak in krotwoningen.

Omstreeks 1873 kwam er een wet tot stand ter bestrijding van besmettelijke ziekten, maar van de naleving hiervan kwam weinig terecht. Het was Dr. Penn, die met een plan kwam om een vereniging op te richten die kon helpen bij de bestrijding der besmettelijke ziekten. Het resultaat was: Het Witte Kruis te Hilversum.

Daarna was het Dr. W. Poolman, die in Noord-Holland gewerkt had en die in 1900 in Lange Ruige Weide in Zuid-Holland de eerste Groene Kruisvereniging oprichtte. Zo is de strijd begonnen tegen de epidemieën. Barakken werden opgericht voor de afzondering der zieken, dekens en lakens moesten ontsmet worden, dus ontstonden er ontsmettings-ovens. Verder richtten de kruisverenigingen zich tot de overheid met het verzoek om mesthopen op te ruimen, rioleringen te verbeteren en voor beter en zuiverder drinkwater te zorgen en de krotten door betere woningen te vervangen.

Met de eerste kruisverenigingen zien wij ook de eerste wijkverpleegsters verschijnen. En om haar werk zo goed mogelijk te kunnen doen, hadden zij een klein magazijn voor verplegingsartikelen tot haar beschikking.

De eerste wijkverpleegsters gingen te voet, naderhand met de fiets, brommer en nu veelal met een automobiel.

Was het in het begin, dat de wijkzuster slechts de verpleging der zieken thuis op zich nam, al eens veranderde het karakter van haar werkzaamheden. Aanvankelijk was ook de kinder-sterfte zeer hoog, zodat al gauw een aanvang werd gemaakt met de zuigelingen-consultatiebureaus, waar de jonge moeders met hun kinderen komen met vragen over voeding en de behandeling van hun zuigelingen.

Aan het hoofd van deze bureaus staat meestal een arts en de wijkzuster staat hem hierbij terzijde. Zo ging het stap voor stap. Telkens ziet men er een nieuwe tak van dienst bij komen.

Een kleine, doch onvolledige lijst van de taken der kruisverenigingen ziet U hieronder:

ziekenverpleging thuis;	prenatale zorg;
kraamzorg;	zuigelingen- en kleuterbegeleiding;
t. b. c. -, kanker- en asthma-bestrijding;	revalidatie;
bejaardenzorg;	voorlichting op voedingsgebied, enz. enz.

Sommige ziekten verdwijnen en andere ziekten krijgen de overhand. Bijvoorbeeld de malaria is overwonnen, de tuberculose zo goed als. Maar hart- en vaatziekten komen veelvuldiger voor.

Tevens vormt de luchtverontreiniging door de moderne industrie een bedreiging voor onze volksgezondheid.

We leven nu immers in een welstand-staat, maar een welstand-staat is daarom nog geen welzijn-staat.

Het devies der kruisverenigingen is nog steeds

Vóór allen, maar ook dóór allen

Er is al veel werk verricht, maar er blijft nog steeds veel werk te doen. De kruisverenigingen zijn geboren uit particulier initiatief en zijn tot grote bloei gekomen door inspanning van velen.

Het gaat bij de kruisverenigingen om de individuele mens: dus voor iedereen. Onze volksgezondheid gaat ons allen aan en daarom is het noodzakelijk dat een ieder er zich van bewust is, dat het niet voldoende is als een klein handje vol mensen bij elkaar komt op een ledenvergadering om over ons aller welzijn te spreken.

De trompetten der kruisverenigingen hebben geklonken voor een nieuw wijkgebouw, waar blijven de strijkers:

de overige leden nu "????"

De volgende maal hoop ik U iets te vertellen over de organisatie van de kruisverenigingen.

Zuster Boon

Graag tot de volgende keer

DE REDACTIE

collecte rode kruis

Ons is ter ore gekomen, dat de collecte, onlangs gehouden ten bate van het Rode Kruis, in Spaarndam (west en oost) heeft opgebracht het bedrag van

f 386,-

Het Rode Kruis weet ongetwijfeld wel weg met dat, wat tot voor kort Uw geld was.

De redactie.

FAMILIEBERICHTEN

Dankbetuiging na ziekte

Gaarne wil ik een woord van dank brengen aan allen, die tijdens mijn verblijf in het ziekenhuis en bij mijn thuiskomst van hun belangstelling hebben blijk gegeven.

W.H. de Vries

Westkolk 16, Spaamdam

Dankbetuiging na overlijden

Bij deze wil ik mijn welgemeende dank betuigen voor het hartelijke medeleven, dat ik inzonderheid van de zijde van mijn buurtbewoners heb ondervonden tijdens de ziekte en na het overlijden van mijn vrouw

J.F. van Meesche,

Visserseinde 11, Spaamdam

Informatie gevraagd!

Op Koninginnedag is in Spaamdam aan elk der Burgemeesters van Haarlem en van Haarlemmerliede en Spaarnwoude een brief met de navolgende inhoud overhandigd.

Die brief was bestemd voor de Colleges van Burgemeester en Wethouders der beide genoemde gemeenten.

Spaamdam, 30 april 1970

Op de verjaardag van Ons Aller Moeder, willen wij U van harte feliciteren.

Deze dag lijkt ons geschikt om onze wens kenbaar te maken. Wij zijn geïnteresseerd in de volkshuisvesting in beide gemeenten. Ons is gebleken bij het zoeken naar informatie omtrent de volkshuisvesting, dat er geen geschikte kanalen zijn om ons hierbij te helpen. Wij hebben begrip voor de situatie, in verband met de twee gemeenten, maar toch mag de communicatie tussen overheid en burgers daar niet onder lijden. Deze gelegenheid willen wij aangrijpen om verwezen te worden naar de juiste instantie.

Bij voorbaat onze hartelijke dank voor Uw medewerken.

met de meeste hoogachting,

een aantal jongeren

p/a T. Meirman,
Visscherseinde 83,
Spaamdam.

Burgemeester en wethouders van Haarlem hebben deze brief inmiddels beantwoord. Dat antwoord vindt U hierbij afgedrukt.

De redactie

Informatie verstrekt!

Aan de heer T. Meirman e.s.,

Visserseinde 83,

Spaarnwoude.

Onderwerp:
Volkshuisvesting

Ten antwoord op Uw hovenaaangehaalde brief delen wij U in de eerste plaats mede, dat de stad Haarlem en een gedeelte van het dorp Spaamdam sinds 1 mei 1927 één gemeente vormen.

De gemeentelijke instantie, die zich bezighoudt met de woningbouw, is de gemeentelijke dienst voor de volkshuisvesting, Wagenweg 40 te Haarlem. De gemeentelijke instantie, die belast is met onder meer het afgeven van woonvergunningen, is het gemeentelijk bureau voor huisvesting, Grote Houtstraat 142 te Haarlem.

Tenslotte delen wij U mede, dat de gemeentebesturen van Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaamwoude (waartoe een gedeelte van Spaarndam behoort), Heemstede en Zandvoort onlangs hebben besloten, dat het gebied van die gemeenten als één woongebied zal worden beschouwd. Dit betekent, dat inwoners van genoemde gemeenten, dan wel zij, die aan dat woongebied economisch gebonden zijn, in beginsel in elk van die gemeenten de woonvergunning kunnen verkrijgen.

Burgemeester en wethouders van Haarlem,

De burgemeester,

L. de Gou

De secretaris,

Meijsing

Gemeenteraadsverkiezingen 1970

in de twee Spaarndammen

Van de op 3 juni j.l. plaats gehad hebbende verkiezingen voor de leden van de gemeenteraden van Haarlem en van Haarlemmerliede en Spaamwoude luiden de uitslagen voor wat betreft westelijk- en oostelijk Spaarndam c. a. achtereenvolgens:

Partijen: Stemmen westelijk Spaarndam: Stemmen oostelijk Spaarndam en omgeving:

1. K. V. P.	85 = + 23 %	165 = + 52,75%
2. P. v. d. A.	171 = + 46 %	56 = + 18 %
3. V. V. D.	29 = + 8 %	28 = + 9 %
4. Prot. Chr.	30 = + 8 %	48 = + 15,25%
5. C. P. N.	14 = + 4 %	16 = + 5 %
6. D'66	18 = + 5,5%	- = + -
7. P. S. P.	15 = + 4 %	- = + -
8. Lijst Groot	5 = + 1,5%	- = + -

Totaal   367 = 100 %   Totaal   313 = 100 %

Om volledig te zijn en mede ter vergelijking volgen hierna de totaaluitslagen van de beide gemeenten Haarlem en Haarlemmerliede en Spaamwoude, zoals die volgens de krant luiden:

Haarlem

	Raad '66		St. '70	Raad 1970		
	zetels	perc.		zetels	perc.	stemm.
Geldig = opkomst	(39)	89,9	65,5	(39)	58,8	66084
P.v.d.A.	11	26,1	27,7	12	28,4	18762
K.V.P.	10	25,1	20,4	9	22,1	14617
V.V.D.	5	11,7	14,1	6	14,3	9428
Prot. Chr.	5	12,2	11,3	5	11,7	7705
P.S.P.	2	6,7	3,0	1	4,5	2993
C.P.N.	1	4,5	5,7	2	6,6	4349
Lst. Groot	—	—	—	0	1,1	765
D'66	—	—	12,3	4	10,7	7061
G.P.V.	—	—	0,5	0	0,6	399
Overigen	5	13,7	5,0	—	—	—

Haarlemmerliede

	Raad '66		St. '70	Raad 1970		
	zetels	perc.		zetels	perc.	stemm.
Geldig = opkomst	(11)	91,9	71,4	(11)	69,2	1710
K.V.P.	5	48,8	40,9	5	45,6	780
P.v.d.A.	2	15,0	15,0	2	15,8	270
V.V.D.	2	16,1	15,6	2	18,8	321
Prot. Chr.	2	14,4	11,6	2	14,1	241
C.P.N.	0	5,7	4,2	0	5,7	98
Overigen	—	—	12,7	—	—	—

P. A. Roelofsen

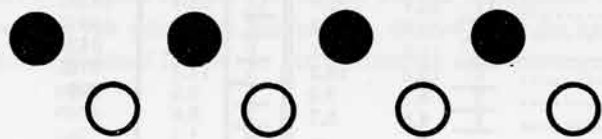
WIST U...

dat de gemeenteraad van Haarlemmerliede en Spaamwoude onlangs heeft besloten enige gemeentelijke belastingen te verhogen, zulks met het oog op het evenwicht in de begroting van de gemeente-huishouding;

dat de belastingverhogingen betreffen:

- de opcenten op de hoofdsom der personele belasting, waarvan het getal van 220 met 80 is verhoogd tot 300;
- het reinigingsrecht, waarvan het tarief van f 20,- per emmer is verhoogd tot f 26,50;
- de straatbelasting, waarvan de heffingspercentages van 15% en 10%, achtereenvolgens voor gebouwde- en ongebouwde eigendommen, zijn verhoogd tot respectievelijk 22 en 16;

dat het voorstel van het college van burgemeester en wethouders, om ook de rioolbelasting tot een rijker vloeïende bron van inkomsten te maken, niet in meerderheid bij de gemeenteraad in de smaak is gevallen?

DE GESCHIEDENIS VAN SPAARNDAM

Spaarndam en de belastingen in de 18e eeuw

(II)

Spaarndam en de belastingen in de 18e eeuw (II)

In een verslag over de situatie in Spaarndam kort voor het jaar 1800, staat nog een aardig gegeven betreffende een soort Spaarndamse tol: "An 't begin van het district des dorps, van halfweg naar Haarlem gerekend, vindt men eene ketting over den dijk gespannen, ten doorgang van welke, met rijtuig, men 1 stuiver moet betalen". Deze tol werd in 1795, toen de Fransen ons land binnenvielen, opgeheven omdat men toen op een geheel ander stelsel wilde overgaan dat het verkeer niet zo zou belemmeren.

"Doch op verzoek, met inbrenging van het gewigtige bezwaar, dat de dorpskas door het niet inkomen van 't gemelde geld, te veel zoude lijden, is toegestaan gemelde ketting weer op te hangen; des wordt nog werkelijk de tol van één stuiver per rijtuig, aldaar geheven". In het Spaarndamse archief bevindt zich een lijst van de pachters van die tol.

Een andere belasting waarbij met een omslagstelsel werd gewerkt was het huisgeld. Op andere plaatsen werd ook de naam haardstedegeld gebruikt en dan was het oorspronkelijk een afkopsom voor de krijgsmilitairen die de weerbare mannen in de Middeleeuwen aan de graaf verplicht waren. De landsheer werkte echter liever met huursoldaten die beroepsmilitairen waren. Dan kon hij een sterker leger formeren dan wanneer hij in tijden van oorlog de weerbare mannen bijeen moest roepen. Voor het afkopen van die verplichting moest betaald worden. Het tarief voor het haardstede-

geld was in Holland één gulden. In tijd van oorlog werd er een extra bedrag geheven.

Bij de verkoop van onroerende goederen werd de 40ste penning geheven, d. w. z. dat er 2½% belasting van moest worden betaald. De 20ste penning, dus 5% was men verschuldigd bij schenkingen of verwervingen en ook bij de verkoop van obligaties, los- en lijfrenten. Ook de 80ste penning komt in het Spaarndamse archief voor. Dat was een heffing ten bate van het dorp zelf en men moest deze belasting als een soort opcenten van de 40ste penning betalen. Omdat de verkoop van onroerende goederen in Spaarndam maar weinig voorkwam, werd deze belasting ook geheven bij het in veiling brengen van meubilaire goederen.

Een merkwaardig soort belasting werd geheven bij het trouwen en begraven. Dit was een soort accijns, welke hoger was naar gelang de weelde, die vertoond werd. Daarvoor waren bepaalde klassen in zwang. Men kon dus eerste, tweede of derde klas trouwen of begraven worden en afhankelijk daarvan betaalde men meer of minder belasting. De armen konden "pro deo" trouwen en ter aarde besteld worden en zij vielen dan buiten deze belastingheffing.

Ook de kerk profiteerde van de heffing van accijnzen. Zo komt in het boek, waarin de "Ontfang en Uytgaaf voor de Kerk tot Spaarndam" waren genoteerd, een post voor van Inkomsten uit de "dorpswijn en bieraksejns". Ook werd als omschrijving gegeven "van de bier en wijne".

Van de ongeveer 400 mensen, die rond 1790 hier woonden waren er maar 6 of 7 katholiek en de anderen waren protestant. Het zal toen wel zo zijn geweest als nu: de drank zal evengoed wel gesmaakt hebben ondanks de accijns en de katholieken zullen wel geen drank geweigerd hebben, omdat ze de Hervormde Kerk niet wilden steunen.

Al probeerde men de belastingen op verteringen met een weeldekarakter op te voeren, toch drukten de belastingen het zwaarst op de kleine man door de vele accijnzen op eerste levensbehoeften, die daardoor duur bleven.

Voorbeelden van die accijnzen zijn: de impost op het gemaal (maakte de graanprijs en daardoor het brood duurder); de impost op het bestiael (betreft het slachtvee en maakte het vlees duurder). Hetzelfde kan gezegd worden van de impost op zout, zeep, wollen stoffen, de waag, fruit, azijn, kaarsen, brandhout, turf, kolen, olie, gezouten vis, boter, schoenen en muilen.

Bijna al deze accijnzen gingen terug op de rechten die de graaf in de Middeleeuwen bezat en die waren overgegaan op het landsbestuur. Zo had de graaf in de Middeleeuwen het recht op de wind en was hij de enige, die een windmolen mocht exploiteren. Elke onderdaan kon echter proberen dat recht van de wind voor een bepaald punt te verkrijgen. Dit kon tegen betaling van maalgeld ofwel het latere "gemaal", dat een accijns werd. Zo mocht de heer aanvankelijk ook als enige bier brouwen en bezat hij het visrecht op de wateren en het recht turf te steken uit de moerassen. Zo ging veel van de belastingheffing terug op de tijd, dat men eigenlijk geen belasting betaalde, maar dat men alleen vaste diensten voor de heer moest verrichten en zijn rechten in acht moest nemen. Deze verplichtingen werden in later tijd afgekocht of in een geldelijke heffing omgezet.

Dat ondanks alles de belastingen in het gewest Holland nog veel te weinig opbrachten, blijkt wel uit het feit, dat dit gewest bij de inval der Fransen in 1795 jaarlijks 7 miljoen gulden te kort kwam en al een staatsschuld had van 420 miljoen. Voor die tijd een formidabel bedrag.

G. van den Beldt Jr.

Het Haarlems Dagblad over de hearing van het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmerliede en Spaarnwoude, gehouden op 21 mei j.l. in de zaal van het Sportparkcomplex nabij de Ringweg

AARDGAS IN STOOKSEIZOEN 1971 - 1972

Spaarndam krijgt in oude dorpskern kruisgebouw

Alle aandacht op hoorzitting voor woningbouw

Het uitbreidingsplan van 200 woningen stond centraal op een hoorzitting van burgemeester en wethouders gisteravond in de kantine van de voetbalclub in Spaarndam. Van de 200, waarvoor na lang praten toestemming werd gekregen, zal een groot deel in de woningwetsector worden gebouwd.

In het te bouwen wooncentrum zijn ook winkels geprojecteerd en een twintigtal bejaardenwoningen. Ander bouwplan voor Spaarndam: een Kruisgebouw op de hoek van de Ringweg, bij zijkaanaal C.

Burgemeester H.M. van Bruggen ging, na een welkomswoord van Dorpsraadvoorzitter P. Stapel, uitvoerig in op de problemen rond de woningbouw. Er is geen geheim voor de burgers, zo zei hij, wij willen de zaken in alle openheid bespreken. Een verwijt richtte hij in dit verband aan de overheidsinstanties, die al te traag werken.

Aardgas

Wethouder van Openbare Werken Gijzel gaf een overzicht van de aardgas-plannen voor Spaarndam, en zei zich sterk te maken dat in het stookseizoen 1971 - 1972 in heel Spaarndam aardgas zal zijn. Hij kondigde aan dat in het najaar een enquête wordt gehouden, waarbij de industrie wordt gevraagd om grootverbruiker te worden om de andere inwoners mee te laten profiteren. (redactie bewoners van de Lagedijk).

De burgemeester memoreerde de aanplant van het eerste bosje in het recreatiegebied Spaarnwoude en kwam daarmee op het gegeven milieu-hygiëne. Wethouder Gijzel vroeg om meer medewerking voor hetgeen de gemeente doet aan de verbetering van de milieu-hygiëne in het betrokken gebied. "Er wordt geklaagd over de geringe interesse hiervoor, maar nu de gemeente wat doet, en naar mijn mening iets goeds doet, is er geen belangstelling voor" zo zei hij.

Tenslotte gaf de heer Buma van het architectenbureau Brakel en Buma, een verklaring over de wijze waarop hij denkt de bouwopdracht van de gemeente uit te voeren. In zijn ontwerp, dat vele mogelijkheden liet zien, dacht hij aan kleine ééngezinswoningen, maar ook aan hogere woningen, die naar uiterlijk iets weg hebben van een grote boerderij, door de kapconstructie, waarbij het dak van de onderwoning het terras van de bovenwoning vormt.

Sportpark

In verband met de noodzaak van een snelle uitvoering van de woningbouw, wordt bij burgemees-

ter en wethouders nog niet gedacht aan een uitbreiding van het sportpark.

Ook de geluidshinder kwam nog aan de orde. Waarbij de burgemeester met klem verklaarde dat burgemeester en wethouders absoluut tegen de vijfde start- en landingsbaan zijn. Wij waren de eerste, zo zei hij, die zelfs lang voor het bestaan van het actiecomité protesteerden tegen de vierde baan.

1. Wij tekenen hierbij aan, dat het een misverstand is, dat het te stichten kruisgebouw in de oude dorpskern zou gaan worden gebouwd volgens de kop van dit artikel. Dat gebouw zal volgens plan tegen de nieuwbouw in oost (nabij de Ringweg) moeten verrijzen.
2. Wij hebben gemeend dit artikel (overigens) onverkort in dit nummer van het Dorpsorgaan Spaarndam te moeten opnemen, zij het, dat wij door omstandigheden wat aan de late kant zijn.

DE REDACTIE

WIST U OOK...

dat het dit jaar een eeuw geleden is, dat in ons land de doodstraf is afgeschaft geworden;

dat Nederland daarmee het eerste land in West-Europa was, hetwelk schavot en galg aan de kant deed, zulks op voorstel van de toenmalige regering;

dat San Marino, Portugal en Roemenië ons land vóór waren met het uitbannen van de doodstraf (achtereenvolgens in 1848, 1861 en 1864), in welke landen het initiatief niet is uitgegaan van de regering, maar van de volksvertegenwoordiging;

de drukpersrollen hebben zich onlangs beijverd om deze feiten via de krant te spuien.

Wij hebben gemeend het een en ander ook in het dorpsorgaan te moeten opnemen.

DE redactie

